

елементи процесу ДП (цілі, завдання, домінуючі дидактичні принципи, умови успішного здійснення ДП: удосконалення інваріантного компонента змісту навчання та розроблення варіативного його компонента, психологічний супровід ДП та її педагогічна підтримка, здійснення інформаційного забезпечення тощо); визначено роль ДП у виборі профілю навчання, розроблено поради вчителям щодо реалізації ДП в основній школі та співпраці з батьками в цьому напрямі; досліджено зміст і завдання діяльності шкільного центру з ДП, впроваджено в діяльність школи розроблену модель ДП; виявлено вплив запропонованих підходів до ДП на рівень навчальних досягнень учнів та на вибір профілю навчання; проаналізовано результати формувального експерименту та підбито його підсумки.

Експеримент проводився у гімназії № 290 м. Києва, ЗОШ № 1, 2, НВО м. Путивля Сумської області.

Результати дослідження апробовано на конференціях, семінарах, виїзних засіданнях лабораторії дидактики, нарадах для директорів шкіл тощо.

Урахування результатів дослідження сприятиме успішній реалізації ДП у школах України.

Дидактичні умови диференціації процесу формування загальнонавчальних компетентностей учнів

С. Е. Трубачева, канд. пед. наук

Диференціація навчання в умовах компетентнісного підходу набуває нового значення. Діагностика загальних та спеціальних здібностей учнів, їх навчальних особливостей, задатків та психолого-педагогічний супровід будуються на основі особистісного підходу, ставлення до учня як до суб'єкта власного розвитку та саморозвитку. Ефективність формування загальнонавчальних компетентностей учнів в основній школі залежить від урахування таких індивідуально-типологічних особливостей: рівень сформованості навчальної мотивації

учня, рівень сформованості знань про способи пізнавальної діяльності, минулий досвід здійснення самостійного навчання, здатність до інформаційно-комунікативних та рефлексивних видів діяльності.

У зв'язку з цим до дидактичних умов диференціації процесу формування загальнонавчальних компетентностей учнів відносимо: забезпечення діагностики рівня сформованості навчальної діяльності в учнів на різних етапах навчання; орієнтацію навчально-пізнавальної діяльності на створення індивідуального освітнього продукту, який є особистісно значущим для учнів; спрямування навчального процесу на розвиток умінь саморегуляції навчальної діяльності учнів; забезпечення можливостей для виявлення учнями в навчанні розумової самостійності та ініціативності; впровадження рефлексивних методик навчання на основі технологій диференційованого навчання.

Для раціональної організації процесу формування загальнонавчальних компетентностей нами був обраний блок компетентностей, який може відігравати провідну управлінську роль. Пріоритетне значення було надано регулятивним компетентностям. Учень стає дійсним суб'єктом навчання, якщо самостійно регулює свою навчальну діяльність, керує нею. Успіх у навчанні значною мірою залежить від його здатності реалізувати зворотний зв'язок у навчанні через самоаналіз і самоконтроль за процесом засвоєння навчального матеріалу. Ці уміння нерозривно пов'язані з рефлексією, яка є одним із важливих компонентів загальнонавчальних компетентностей учнів.

Організація навчального процесу здійснюється на основі диференційованих технологій навчання. Технології диференційованого навчання характеризуються орієнтуванням на діагностику, врахування та розвиток певних індивідуальних особливостей учнів у навчанні; відповідним добором і структуруванням змісту навчального матеріалу та вибором оптимальних методів, засобів і форм навчання, які забезпечують ефективність цього процесу. В основу технологій диференційованого навчання покладена те-

орія Л. С. Виготського про зону найближчого розвитку дитини. До технологій диференційованого навчання належать: технології різнорівневого навчання, технологія адаптивного навчання, технологія розвивального навчання та технологія повного засвоєння.

Формування екологічного світогляду старшокласників

В. О. Мельниченко, канд. техн. наук

Серед низки актуальних завдань школи – формування екологічно вихованої особистості, адже саме ці процеси набирають дедалі більшого розмаху і змушують Україну, не відмовляючись від національних особливостей та інтересів, поділяти відповідні загальні ключові проблеми європейських держав. Зокрема, завдяки диференціації навчання у розвинутих країнах створено умови для високого рівня індивідуалізації людини, її саморозвитку та самовизначення. Усвідомлення того, що діяльність суспільства призводить до фатальних змін у природі, підтверджує, що гармонізація взаємодії людства з навколишнім природним середовищем можлива за умови цілеспрямованих педагогічних зусиль. Тож ми маємо взяти кращий зарубіжний досвід й адаптувати його до національного ґрунту, а також досвід, який напрацьовується в Україні, щоб швидше інтегруватись до європейського інтелектуального освітнього простору.

У школі слід упровадити в навчально-виховний процес новий зміст екологічної освіти і виховання учнів, що сприятиме усвідомленню ними законів, закономірностей і понять функціонування біосфери, засвоєнню цінностей і моральних норм суспільства стосовно природи, які спрямовуються на формування інтелектуальних умінь, необхідних для осмислення й оцінки особистістю взаємозв'язків між людиною, її культурою і навколишнім природним середовищем; засвоєння правил поведінки в навколишньому природному середовищі; вироблення відчуття власної причетності та відповідальності за будь-які дії у довкіллі, а отже, на розвиток умінь приймати